

Acht op de tien werknemers in bos en natuur wel eens gebeten door teek

Boschap doet onderzoek naar risico's ziekte van Lyme

Werknemers in bos en natuur lopen een grotere kans op een tekenbeet. Dat blijkt uit een onderzoek van het Boschap (waarin vakbonden en werkgevers zitten). 81 procent van de ondervraagden gaf aan ooit tijdens het werk een of meer tekenbeten te hebben opgelopen. Zo'n beet kan leiden tot de ziekte van Lyme met mogelijke grote risico's voor de gezondheid.

Bron: magazine De Zaaier van FNV Bondgenoten, april 2010

Werknemers in bos en natuur lopen een grotere kans op een tekenbeet. Dat blijkt uit een onderzoek van het Boschap (waarin vakbonden en werkgevers zitten). 81 procent van de ondervraagden gaf aan ooit tijdens het werk een of meer tekenbeten te hebben opgelopen. Zo'n beet kan leiden tot de ziekte van Lyme met mogelijke grote risico's voor de gezondheid.

Bepaalde werkzaamheden leveren veel risico's op: werken in heidevelden, het versnipperen van takken en het aanleggen van afrastreringen. 22 procent van de werknemers op de heide wordt dagelijks tot wekelijks gebeten. Voor degenen die takken versnipperen of afrastreringen maken, ligt dat op 15 procent. De heide is hoe dan ook een gebied met risico's. Want 92 procent van alle werknemers is daar wel eens gebeten. Verder worden tekenbeten opgelopen in bossen, weilanden, duinen maar ook in de eigen tuin (zie tabel 1). Ook het verwijderen van aangereden of geschoten wild en het contact met vee en op het gras zitten tijdens de pauze leveren risico's op.

Antibiotica

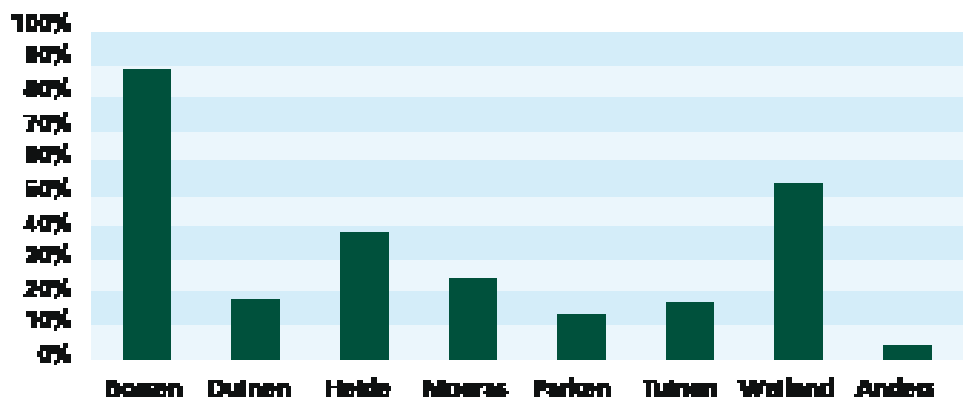
De meeste mensen worden het vaakst gebeten in de liezen (62 procent van de ondervraagden), op armen (56 procent), in de knieholtes (54 procent), op onderbenen (44

procent), in de oksels (43 procent) en op bovenbenen (40 procent). Tekenbeten en de ziekte van Lyme worden een steeds groter probleem. 36 procent van de ondervraagden is wel eens behandeld voor de ziekte van Lyme. Dat is een forse toename in vergelijking met de afgelopen jaren. Ook gebeurt dat vaker voor de tweede of derde keer (zie tabel 2). Behandeling gebeurt doorgaans door de huisarts met een antibioticakuur. Een tekenbeet kan diverse klachten opleveren: huiduitslag (47 procent), vermoeidheid (46 procent), pijnlijke gewrichten (28 procent), griepachtige verschijnselen (27 procent), pijnlijke spieren en pezen (22 procent), verlies van kracht in armen en benen (18 procent). 8

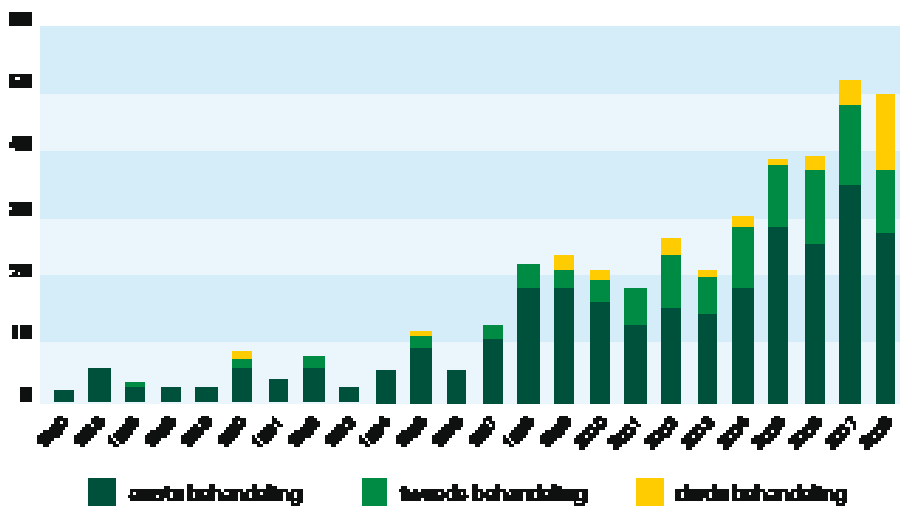
procent van de gebeten werknemers meldde zich daarna ziek.

Tekenverwijderaar

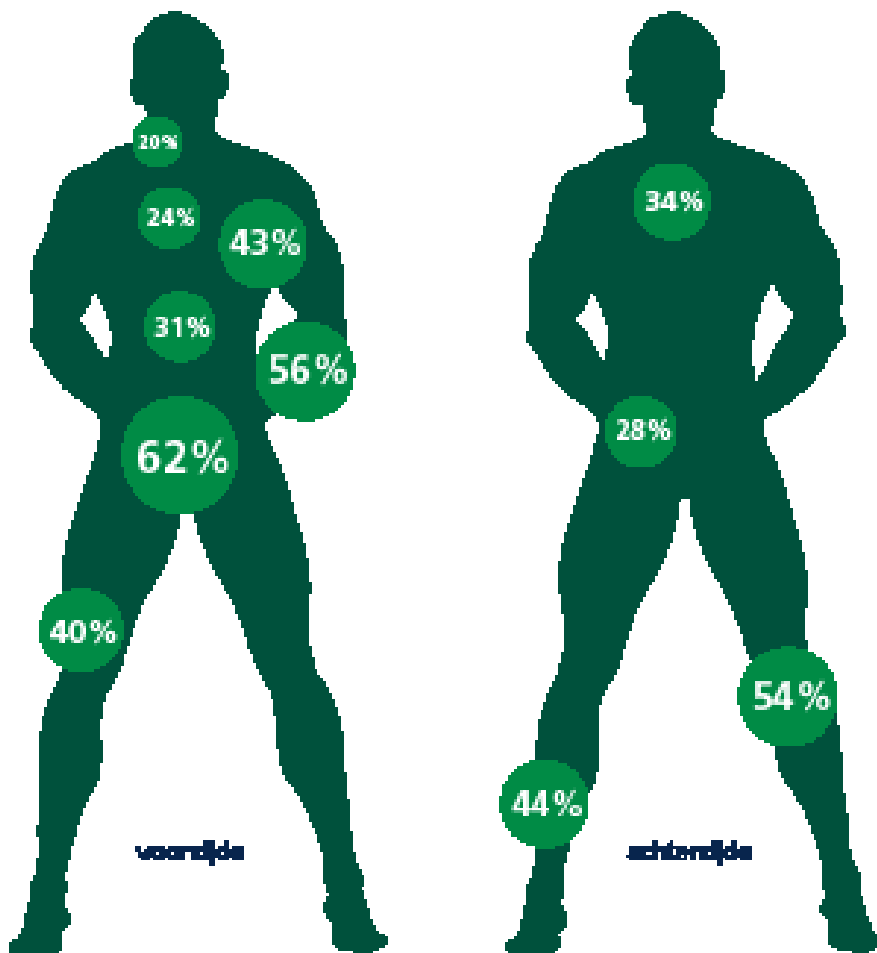
Zowel werknemers als werkgevers spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van tekenbeten. Werkgevers bijvoorbeeld bij de planning van werkzaamheden. Teken komen weliswaar het hele jaar voor, maar van november tot maart veel minder. Bij het plannen van werk wordt hier echter nauwelijks rekening mee gehouden. Van de werknemers controleert meer dan de helft zichzelf na het werk op tekenbeten, bij Natuurmonumenten zelfs 65 procent. De meesten weten hoe ze moeten omgaan met een teek

Tabel 1: Waar worden de meeste tekenbeten opgelopen?

Tabel 2: Steeds meer mensen worden voor ziekte van Lyme behandeld

Op welke delen van het lichaam worden mensen het vaakst gebeten?

die vastzit in de huid. Velen hebben wel eens een teek bij zichzelf of een ander verwijderd. Dit gebeurde vaak met een speciale teekverwijderaar, maar ook met de hand. De meningen over teekverwijderaars lopen uiteen. Er zijn goede ervaringen met de teekentang van Saag, de teeklepel of een plastic kaartje. Bijna iedereen verwijdert een teek binnen 20 uur, hetgeen de kans op de ziekte van Lyme aanzienlijk verkleint. Iets meer dan een derde desinfecteert daarna de wond. Het risico op een teekbeet kan aanzienlijk worden verkleind door kleding te dragen die zoveel mogelijk lichaamsdelen bedekt. De meesten doen dat: ze dragen altijd een lange broek en doen de mouwen van hun shirt omlaag. Ook moet de bedrijfskleding direct na een bezoek in de natuur worden uitgeklopt. Behandeling van de kleding met tekenspray wordt aanbevolen. Naar wat de juiste kleding is, wordt nog nader onderzoek gedaan. Tips Veel aandacht wordt besteed aan tips van de werknemers zelf. De belangrijkste: controleer je lichaam aan het einde van iedere werkdag op de aanwezigheid van teken. Let vooral op jeukende plekken, het kan een teekbeet zijn. Zorg dat je in goede conditie bent en voorkom zo veel mogelijk dat je in gebieden met teken komt. Bijna 40 procent geeft aan dat op hun werk een speciaal protocol voor teken bestaat. Dat komt het meest voor bij Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer en het minst bij particuliere boseigenaren. Ook scoren Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer het beste als het gaat om preventie en registratie. Het daadwerkelijk melden van tekenbeten gebeurt het meest bij Staatsbosbeheer en de landschapsbeheerorganisaties.

Meer weten? www.boschap.nl

Grote deelname aan onderzoek

Er werden 1700 vragenformulieren verspreid onder werknemers die vaak werkzaam zijn in het groen. Het ging om medewerkers van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Provinciale Landschappen, landschapsbeheerorganisaties, bosaannemingsbedrijven en particuliere boseigenaren. 1017 werknemers reageerden, oftewel 60 procent. Het geeft aan hoe zeer het onderwerp leeft. Het grootste deel is werkzaam bij Staatsbosbeheer (35 procent) en Natuurmonumenten (18 procent). De meesten werken als veldmedewerker (18 procent), boswachter (14 procent) en bosarbeider (8 procent).

De belangrijkste vragen en antwoorden over teken

1. Wat is een teek?

Een insect van een paar millimeter dat leeft van het bloed van mensen en dieren. Als de teek lang op de huid zit, zuigt hij zich vol met bloed. Als hij vol genoeg is, valt hij van mensen of dier af.

2. Wanneer komen teken voor?

Gedurende het hele jaar, maar met name van april tot november.

3. Waar komen teken voor?

Overal waar struikgewas of gras is. Dus ook in de achtertuin. Toch hebben werknemers in bos en natuur de grootste kans op een tekenbeet.

4. Is elke tekenbeet gevaarlijk?

Nee. Ongeveer een kwart van alle teken is besmet met de schadelijke Borreliabacterie. Die kan de ziekte van Lyme veroorzaken. Kan, want als een teek binnen 20 uur uit het lichaam wordt verwijderd, is de kans op besmetting vrijwel nihil. Dan heeft de bacterie waarschijnlijk nog niet uw bloedbaan bereikt.

5. Hoe moet je een teken verwijderen?

Trek met een pincet of een speciale tekenverwijderaar (te koop bij drogist of apotheek) de teek uit de huid. Een achterblijvend stukje van de mond van de teek kan geen kwaad. Dat verdwijnt vanzelf. Ontsmet het wondje met alcohol, jodium of zalf. Noteer de datum van de beet in uw agenda en let tot drie maanden erna op of u ziek wordt, bijvoorbeeld griepverschijnselen zoals koorts en spierpijn. Let ook op of er een rode cirkel op uw huid verschijnt.

6. Is elke besmetting gevaarlijk?

Nee. Als u er snel genoeg bij bent, hoeven de gevolgen niet al te groot te zijn. Na een tekenbeet kan er een rode cirkel op uw huid verschijnen. Kan, want dikwijls gebeurt dat niet. Ga met zo'n rode cirkel altijd naar de huisarts voor een behandeling met antibiotica.

7. Wat kunnen de verschijnselen zijn als u wel ziek wordt?

De ziekte van Lyme kent drie fasen. Eerst kunnen griepverschijnselen optreden. Het is mogelijk dat de besmetting in de eerste fase niet wordt ontdekt, bijvoorbeeld omdat er geen rode cirkel verschijnt. De tweede fase kan leiden tot chronische vermoeidheid, opgezwollen gewrichten, flauwvallen, dubbelzien, verlamming in het gezicht, pijnlijke armen en benen en hartritestoornissen. Wordt hier niets aan gedaan, dan komt u in de derde fase waarin de ziekte chronisch kan worden. In het allergste geval wordt het zenuwstelsel aangetast waardoor u permanent verlamd kunt raken. Ook kan de hartspier worden aangeast, hetgeen tot de dood kan leiden.

8. Kunt u tekenbeten voorkomen?

Moeilijk. Blijf bij wandelingen in de natuur zoveel mogelijk op de paden en ga niet door het struikgewas. Bedek armen en benen, ook op een warme dag. Controleer altijd de huid na een verblijf in de natuur. Piepkleine grijze puntjes op de huid duiden op teken. Tekenen kruipen graag in huidplooiën en plaatsen met lichaamshaar. Controleer daarom oksels en liezen extra goed.

Ga slim de natuur in en kom er weer gezond uit!

Meer dan 65.000 handtekeningen voor petitie Lymevereniging

De Nederlandse Vereniging voor Lyme patiënten (NVLP) heeft ruim 65.000 handtekeningen verzameld om de ziekte van Lyme onder de aandacht te brengen van de Tweede Kamer. De NVLP wil dat de politiek zich buigt over onder meer de oprichting van een landelijk expertisecentrum, betere diagnosemogelijkheden, bundeling van ervaringen met het behandelen van chronische Lyme patiënten, onderzoek naar de Borreliabacterie en ontwikkeling van betere testen en behandelmethodes. Sybe de Lint, voorzitter van de NVLP: "We zijn erg blij met het grote aantal handtekeningen. Het is hoog tijd dat de Lyme problematiek in Nederland wordt onderkend en er iets wordt gedaan aan de vaak schrijnende situatie waarin Lyme patiënten verkeren." Het is de bedoeling dat na de verkiezingen op 9 juni de nieuwe Tweede Kamer over Lyme zal debatteren.